

LAIKMETIS

Nr. 22

1942. g.

29. maija

RM 0,30

DARBS IR JĀVEIC

Palicis vairs tikai mēnesis līdz dienai, kad visa latviešu zeme varēs svinēt boļševiku padzišanas gada dienu. Gandrīz vesels gads jau pagājis mierīgā jaunzūbūves darbā, bez bažām par rīt dienu, bez bailēm par savu un savu piederīgo dzīvībām. Tik ātri ir pagājis šis gads, ka dažreiz liekas, tik nesen vēl drūmais boļševisma rēgs nomāca latviešu zemi. Divi pēdējie gadi kā lielākie pretstati uz mūžiem ieies latviešu zemes un tautas vēsturē. Cik bezgalīgi garš mums šķita boļševiku valdīšanas gads, kad katra nākošā diena nesa pazemojumu un postu, tikpat īss likās pagājušais gads, kas latviešiem atdeva priecīgus smaidus un pašāvību nākotnei.

Latvijas lauki gaida strādniekus. Pilsetu jaunatne, mūsu laukiem šai vasarā nepieciešams desmitiem tūkstošiem darba roku! Ikvienam jānāk talkā, lai mūsu lauki dotu vislielāko ražu.

Foto Laikmeta arch.

Šajā gadā Austrumu zemes tautas — latvieši, igauņi, lietuvieši un baltrutēņi pielikuši visus savus spēkus, lai kopējā darbā izlabotu boļševisma nodarītos postījumus un reizē lai palīdzētu Lielvācijas armijai uz visiem laikiem iznīcināt boļševismu. Šī palīdzība izpaudusies divējādi — visa tauta ar savu darbu ir veicinājusi ražošanu, gādājusi, lai fronteī neaptrūktu vajadzīgo materiālu un devusi arī savus labākos dēlus, kas ieročiem rokās stājušies blakus vācu un citu sabiedroto tautu kaŗavīriem cīņai pret židisko boļševismu.

Austrumzemes atjaunošanas un jaunzūbūves darbu vadīja Austrumu ministrijas ieceltā civilā pārvalde, kas strādāja ciešā sadarbībā ar vietējām pašvaldības iestādēm. Kopējā darbā gūti ievērojami panākumi un nosprausts ceļš turpmākam darba posmam. Šais dienās Austrumzemi pirmā oficiālā apmeklējumā apciemoja Austrumu Reichsministrs Alfred's Rosenberg's. Reichsministra apciemojums bija veltīts padarītā darba vērtēšanai un norādījumam sniegšanai nākotnei. Uzunās un apsriedēs Austrumu Reichsministrs atkārtoti uzsvēra Austrumzemes lielo nozīmi kopējas nākotnes veidošanai.

Latviešu tauta apzinās, ka patlaban risinās kaŗš, kuŗa iznākums drīkst būt tikai viens — uzvara. Uzvaras gūšanai ir jāvelta visi spēki. Mēs zinām, ka šais dienās mums var būt tikai viena vienīga doma — strādāt, strādāt un vēlreiz strādāt. Tāpat kā kaŗavīri frontē, arī aizmugurei visi spēki jāieliek darbā, neskatoties pulkstenī un neizmeklējoties labāku vai patīkamāku darba viētu un lielāku atalgojumu. Nākošās dienas, nedēļas un mēneši izšķirs Eiropas likteni. Arī mēs esam viens loceklis lielajā darba darītāju virknē, kas kaldina labāku nākotni. Mums jāturas līdzī pārējiem darba darītājiem citās zemēs, lai ne mazākais traucējums nerastos kopējā darba sistēmā.

Atcerēsimies, ka desmiti tūkstoši mūsu tautiešu aizvesti uz Sibīriju, daudzi tūkstoši citu uzvilkuši kaŗavīra tēru un devušies uz fronti. Mūsu pilsētas un lauku sētas palikušas tukšākas, bet darbi palikuši tie paši un vēl daudz citu darbu nācis klāt. Kaŗš prasa pārvērtēt daudzas lietas un skatīt tās citā, gaismā. Ja kaŗavīri frontē atsakās no atpūtas un ir gatavi ik brīdī iet cīņā, tad nav nekāda pamata mums — aizmugures iedzīvotājiem — sūroties par darba pārpilnību.

Mūsu vidū nedrīkst būt cilvēki, kas šais dienās kaut kādā ceļā mēģinātu izvairīties no darba. Izstumsim no sava vidus ikvienu, kas vārdos vai darbos mēģinās traucēt uzvarai veltīto darbu. Apzināsimies, ka esam vienas lielas saimes locekļi, kas vienota ar zvērestu — gūt uzvaru par katru cenu.

Vācijas Vadonis uzņēmies grandiozu darbu — jaunās Eiropas radīšanu. Šai darbā ir jāiesaista visi spēki un visiem un ikvienam ir jāpakļaujas nepieciešamības diktātam.

Latviešu tauta nekad nav mīlējusi slaiustus un sliņķus. Ja agrāk mēs uz šiem slaiestiem varējām noraudzīties ar smaidu un viņus vienkārši neievērot, tad šodien mūsu pienākums ir iesaistīt darbā visus tautas locekļus. Vācu tauta, kas šai kaŗā nes vismagāko nastu, rāda mums labāko priekšzīmi kādai jābūt tautas nostājai liktenīgos brīžos. Vienalga uz kuriem mums būtu jāiet, vienalga kāds darbs mums būtu jādara — apzināsimies, ka tas pirmā kārtā ir darbs, kas nepieciešams uzvarai.

Kad kaŗš būs beidzies, mēs atkal varēsim atgriezties vecajās takās, varēsim baudīt mūsu tagad veiktā darba augļus, bet šīs dienas uzdevums ir strādāt, lai iespējami ātri pienāktu uzvaras diena.

Austrumu Reichsministrs Alfred's Rosenberg's savā apciemojumā norādīja, ka austrumos izšķiras Eiropas un visas pasaules likteni. Latvijai, kas no boļševisma smagi cietusi, un latviešu tautai darbos jāparāda sava gatavība cīnīties un upurēt nest labākas nākotnes kaldināšanai.

Plkv.-ltn. A. Frelmanis.

Atpūtas laiks sieviešu darba dienesta vadītāju skolā veltīts mūzikai un literatūrai. Audzēknes visvairāk mīl savas tautas melodijas.

fons par tām interesējies, tās savācis un garā raidījumu virknē atskaņojis klausītājiem.

Laju mūzicēšanai Vācijā daudzus gaddesmitus nodevās īpašas pilsoņu apvienības, no kurām sevišķi jāatzīmē 1862. gadu dibinātās vācu dziedāšanas savienības. Tāpat kā politikas un saimniecības laukā, arī daudzās mūzikas — sevišķi instrumentālmūzikas — biedrības un savienības, bija jāizveido pēc viena mērķa un uz tiem pašiem pamatiem. Tās joprojām ir brīvas apvienības, kas tomēr pirmajā kārtā vairs nekālopo savu locekļu izpriecai, bet uzņēmušās sociālus un kultūras pienākumus visas tautas labā. Valsts kultūras kamera nosaka viņu vispārīgos mērķus, organizāciju un norobežo laju mūzicēšanu no profesionālās mūzicēšanas. Daudzās draudžu un arodu kapellas, mutes un roku harmoniku kapellas, mandolinu, gitaru un citaru orķestri ieguvuši savu vietu „Valsts tautas mūzikas apvienībā” līdz ar to nodrošināta to tālāka attīstība.

Kopējā mūzicēšana šais tautas mūzikas kapellās ir viens no svarīgākajiem tautas mūzikas dzīves izpaudumiem.

Vienība starp mākslu un tautu, ko tagadējā Vācijā tā uzsver, nekur tik spilgti nerealizējas kā mūzikā. Atklātajā mūzikas dzīvē piedalās vairāk nekā miljons tautas locekļu. Tie apvienojušies vairāk nekā 45.000 dziedāšanas un mūzikas biedrībās, tā attīstot nācīgas iedzimtās mūzikas spējas. Šie skaitļi skaidri rāda, cik dzīva mijiedarbība pastāv starp mākslinieku kas rada kompozīcijas, un tautu, kas tās ne tikai klausās, bet arī pati grib atskaņot. Bez laju mūziķu piedalīšanās vairs nevar iedomāties vācu tautas svētkus — varoņu piemiņas dienu, 1. maiju, pļaujas svētkus u. t. t. Pēdējos gados aizvien lielākā skaitā sarakstītas jaunas partitūras, kādēļ mūziķi var iztikt bez senāko laiku operešu un salona mūzikas, tai vietā atskaņojot nācīgas īpatnībām piemērotas kompozīcijas. Bez tam daudz nodarbojas ar veco meistarību darbiem. Lielajās mūzikas piemiņas svinībās, piemēram, Mozart'a piemiņas gadā (1941. g.) dzīvi piedalījās arī tautas mūziķi. Vācu tautas mūzicēšanas tieksme rodas no veselīga dzīvesprieka un nesamaitātām kopības jūtām. Šīs jūtas sevišķi skaisti izpaudušās kara gados, kad neskaitāmi tautas mūzikas cienītāji sūtīja karavīriem frontē savus instrumentus un notis. Taisni mūzikas mīlētājs vislabprātāk sekojis šim aicinājumam gādāt par karavīru mūzikas dzīvi. R. P.

Vācu tautas mūzika

Nacionālsociālismā vienotā vācu tauta kopš 1933. gada visos savos vados piedzīvojusi lielisku uzplaukumu ne tikai saimnieciskā un militārā laukā, bet arī kultūrā. Vācu sasniegumi šai ziņā ir plaši pazīstami. Par jaunu izveidojot vācu mūzikas dzīvi, sevišķi nozīmi piešķīra tautas mūzikas izkopšanai. Vācu tautai daudz lielākā mērā nekā daudzām citām tautām ir iedzimtas mūzicēšanas dāvanas. Kara laikā tas par jaunu pierādījies: radies simtiem jaunu tautas un karavīru dziesmu, kas cēlušās visās frontēs un izplatījušās pa visu Vāciju. Tikai mazu daļu no tām sacerējuši profesionāli mūziķi un komponisti. Lielvācījas radio-

Stīgu kvartets pirmajā vācu nacionālpolitiskās audzināšanas iestādē Vartegauā. Hitler'a jaunatnes audzinātājs muzicē kopā ar audzēkņiem.

Foto Scherl un Rondophot.

IEROČU BRĀLĪBA

Kā dienvidos rumāņu kaņaspēka vienības, tā ziemeļos somi plecu pie pleca ar vācu kaņavīriem cīnās par boļševisma iznīcināšanu. Tālajos ziemeļos visai svarīga ir Murmanskas ostas izolēšana no amerikāņu kaņā materiālu transportiem, kas vēl nepamanīti līdz šejieni izlauzušies cauri vācu zemūdeņu postņiem Atlantikā. Vācu somu ieroču brālību vislabāk raksturo pie šā kaņavīru zīmējumu un foto uzņēmumu izstāde, kas šajās dienās atklāta Helsinkos.

Feldmaršals Mannerheims apciemo vācu kaņā operāciju vadītāju ziemeļu frontē ģenerāli Dielt'u.

(Pa labi stūrī.) Rumānijas valsts vadītājs maršals Antonesku ieradies pie saviem varonīgajiem kaņavīriem Krimas pussalas dienvidos.

(Pa labi.) Vācu transportkuģi ceļā uz Afriku pret ienaidnieka lidmašīnām nodrošina precīzie zenītieroči.

(Apakšā.) Smagās artilērijas uguns sagatavoja kājnieku triecienu Kerčai.

KĀRA AINAS

LIELĀ UZVARA KERČĀ

Kā ledus iešana Daugavā salauž ziemas stingumu, tā vācu trieciens Kerčas pussalā ar savu drausmīgo sparū salauzis visā frontē nogaidošo stāvokli. Sācies varens palu laiks, kas starp atsevišķām uzvarām kā starp ledus gabaliem samals katru boļševiku pretestību. Jau šie vācu un rumāņu kaņaspēka vienību pārsteidzošie panāku izcilas varonības vadītajās cīņās Krimas pussalā neļauj padomju augstākai militārai vadībai vairs šaubīties par turpmāko kaņā rezultātiem. Katru nākamo triecienu ienaidnieks tagad sagaida saspīlētā nervozitātē. Tas viegli saprotams, ja zinām, ka 8 dienu ilgajās cīņās par Kerču iznīcinātas 3 padomju armijas ar 17 strēlnieku divīzijām, 3 strēlnieku brigādes, 2 kavalērijas divīzijas un 4 tanku brigādes, pie kam pavissam kopā saņemti 149.256 gūstekņi un iegūti 1133 lielgabali, 372 granātu metēji, 258 kaņā tanki, 3814 spēkrati, vairāki tūkstoši zirgu un neskaitāmas kaudzes vieglo ieroču.

Atkal tie bija vācu kājnieki, kas arī Kerčā uz saviem pleciem iznesa galveno kaņā smagumu un nodrošināja uzvaru.

Foto: Hoffmann (3).
Weltbild (2).
Scherl (2).
Atlantic (1).

(Apakšā.) Vācu un rumāņu vienību pārliecināto uzvaru Krimas pussalā visspilgtāk raksturo arvien vēl pieaugošas gūstekņu masas.

(Pa labi.) Vēl arvien padomju dubļi sagādā vācu kaķa transportiem lielas grūtības, kas pārvaramas ar balku klāju.

Ilmenes ezera dienvidu frontes sektorā ar panākumiem turpinās smagas cīņas. Vācu tanks cauti ieņemtā ciematā dodas uz priekšu.

Vācijas zobens pār jūram

PĀRDOMAS VĀCU KARA FLOTES DIENĀ

Amerikāņu laikraksts „Time” nesē, apskatot jūras kara stāvokli, runāja arī par vācu flotes spēku. Vispirms tas norādīja uz vācu zemūdeņu milzīgajiem panākumiem un tad konstatēja, ka Vācijas flote ne tikai spējot uzsākt uzbrukumus zem ūdens, bet ka tai vispār neesot vairs jābaidās ne no viena pretinieka. Vācijas militārie panākumi tāpēc esot tik izcili, ka tā pratusi aizkavēt ienaidnieku flotes apvienošanu, sadrumstalojusi atsevišķo pretinieku flotes un tādējādi savos ūdeņos uzskatāma par ievērojamu jūras spēku. Vācu flote samērā esot neliela, bet tās kuģi esot labi konstruēti, jauni, ar teicamām kaujas spējām. Bez tam vācu flotes vadība, izstrādājot operāciju plānus, varot brīvi sev izraudzīt tādus mērķus, kur droši gūstama uzvara. Turpretī angļu un amerikāņu flotēm veicami ļoti daudzi un grūti uzdevumi. Tām jāapsargot kuģu karavānas, jācīnās pret zemūdenēm, jākarojot Indijas okeānā ar japāņiem bez nepieciešamā aviācijas atbalsta. Bez tam tām jāuzmanot simtiem „paslēptuvju” no Drontheimas līdz Surabayaī, kur ass valstu flotes vienības varētu būt paslēpušās, lai no turienes izdarītu negaidītus uzbrukumus.

No šī viedokļa raugoties, vācu kara flote uzskatāma par ļoti bīstamu sabiedrotājiem. Tā kā vācu zemūdenes atrodas visās Atlantijas okeāna daļās, pat Amerikas piekrastē, Anglija un Savienotās valstis spiestas savu floti izkaisīt pa lielu platību, tā mazinot savas kaujas spējas. Galu galā radies tāds stāvoklis, ka angļu un amerikāņu kara kuģi kaujas gadījumā varot ti-

kai aizstāvēties, bet nekad uzbrukt. Milzīga nozīme bijusi japāņu kādreizējam triecienam pret Peru Harboru, kuŗā aizgāja bojā daudzi USA Klusā okeāna flotes kuģi. Vēlāk japāņu uzbrukumi Indijas okeānā spieduši Ziemeļameriku savu Klusā okeāna floti vēl vairāk izkaisīt. „Time” konstatē, ka rezultātā USA kara flotei pašreiz „jāapsargot” tādas okeānu platības, kas aizņemtu pus zemeslodes. Bez tam japāņu flotes operācijas Indijas okeānā pamudinājušas angļus pēc katras neveiksmes pastiprināt savus atbalsta punktus Tālajos austrumos, atvelkot kara kuģus no citām frontēm.

Aizrādot uz to, ka italiešu flote saistot Vidusjūrā ievērojami lielus angļu kaujas spēkus, „Time” konstatē, ka dīvainā kārtā vācu flote esot ofensīvas stāvoklī, lai gan nevarot teikt, ka operētu tās galvenās daļas, turpretī angļu un amerikāņu flote, kas pastāvīgi cīnās un atrodoties briesmās, aizvien esot tikai defensīvas stāvoklī. Tas esot paradoksāli.

Šis amerikāņu laikraksta konstatējums liek apsvērt vācu flotes nozīmi šinī karā. Kā zināms, Vācijai priekš pirmā pasaules kara bija spēcīga kara flote, kas visās kaujās teicami cīnījās. Pēc 1918. gada Vācijai atstāja tikai nedaudz kara kuģu: dažus mazus kreiserus, torpēdlaivas un kādus speciālu kuģus. Saskaņā ar vācu un angļu flotes līgumu Vācija labprātīgi samazināja savu jūras spēku. Šis līgums skaidri rāda, ka Adolf's Hitler's darīja visu, lai izvairītos no jebkuŗām nesaskaņām ar Angliju. Tāpēc vācu flote skaita ziņā palika neliela.

To sāka būt tikai šī kara sākumā. Par spīti šim labprātīgajam ierobežojumam vācu kara flote izrādījusi par ievērojamu cīņas faktoru. 1939. gadā kara flote vispirms devās triecienā pret poļu atbalsta punktiem Baltijas jūrā. Ar tās palīdzību izdevās salauzt poļu pretestību Vesternplatē, kas apdraudēja Dancigas ostu, iegūt Gotenhafenu un gandrīz pilnīgi iznīcināt poļu floti. Nākošais lielākais pasākums bija Norveģijas ieņemšana. Tā ir slavas pilna lappuse vācu flotes vēsturē. Neaizmirstama ir vācu iznīcinātāju grupas varonīgā cīņa Narvikas fjordā, kur tika iegūta uzvara par daudzkārt spēcīgākiem angļiem. Te vācu karakuģis „Bismark” iznīcināja angļu kaujas milzeni „Hood”, lielāko pasaules karakuģi. Svarīgs notikums bija vācu izlaušanās no Brestas ostas caur Kanāli līdz vācu ostām Ziemeļjūrā. Te redzams, ka tagadējā vācu flote tiešām ir ievērojams cīņas faktors, kā to liecina amerikāņu laikraksts „Time”.

Līdzās flotes operācijām virs ūdens, jāatzīmē Vācijas plašais zemūdeņu karš, kas ik dienas gūst lielākus panākumus. Tā kā vadība ir ģeniāla, tehnika nepārspēta un komandu kaujas spējas aizvien možas, jau izdevies iznīcināt daudz miljonu ienaidnieka tirdzniecības kuģu tonnu. Vācu zemūdeņu flote cīnās siksti un mērķtiecīgi. Sadarbojoties ar aviāciju, līdz šim izdevies nogremdēt jūras dibenā tieši 20 milj. ienaidnieka tonnu.

Kara flotes dienā vācu tauta piemin savus drošsirdīgos zilos zēnus. Viņu goda dienā dzimtene domā par cīnītājiem Ledusjūrā, Ziemeļjūrā, Atlantikā, Vidusjūrā, Melnajā jūrā, Baltijas jūrā, atceras tos, kas tālu no dzimtenes ūdeņiem apdraud ienaidnieka kuģniecību. Bet ar īpašu lepnumu Vācija piemin savas drošsirdīgās zemūdeņu komandas, kas Dienvidatlantikā, Karaību jūrā, pie Savienoto valstu un Kanadas krastiem plūtokrātiskiem kara kūdītājiem dod vienīgo atbildi, kuŗu viņi saprot.

Kara flotes dienā jāatceras arī tā diena, kad vācu flote Skageraka kaujā pierādīja, ka ir angļu flotei ne tikai līdzvērtīga, bet tehnikas un cīņas gara ziņā pārāka par to. Pieminot šo pirmā pasaules kara lielāko jūras kauju, vācu kara flote šai dienā ikreiz par jaunu zvēr likt vācu karogam plīvot pār okeāniem par zīmi vācu spēkam uz jūras.

Jūras kauja Skagerakā (1916. gada 31. maijā) bija ne tikai lielākā pasaules kara jūras kauja, bet arī vācu ieroču triumfs. To ievadīja vieglie karakuģi plkst. 16.28. 17.49 kaujā stājās 5 vācu un 6 angļu kaujas kreiseri. Angļiem drīz vien nāca palīgā 5 angļu līnijkuģu eskadra. Smagā artilērijas kaujā vācu galvenajiem spēkiem uzbruka 3 kuģi. Angļu kaujas kreiseri „Indefatigable” un „Queen Mary” tika nogremdēti. Plkst. 6.45 admirālis Scheer's raidīja cīņā vācu līnijkuģu galvenos spēkus. Angļi atkāpās, un vācieši sāka tos vajāt ziemeļu virzienā. Mazais vācu kreiseris „Wiesbaden” sašauto mašīnu dēļ zaudēja spēju manevrēt. Ap to tagad risinājās cīņa. Vācu līnijkuģi un lielie kreiseri iznīcināja angļu bruņu kreiserus „Defence”, „Plak Prince” un „Warrior”. Admirālim Dželiso ar saviem kuģiem cīņā stājoties, sākās jauns kaujas posms. Ienaidnieka lī-

Admirālis Scheer's — uzvarētājs Skageraka kaujā — kļuvis par vācu flotes nacionālo varoni. Līdz viņa nāvei 1928. g. katru gadu kaujas atceres dienā viņu sumināja arī vācu studentu pārstāvji.

nija atradās ziemeļrietumos, ziemeļos un austrumos no vācu flotes. Artilērijas cīņā smagi iedragāja angļu linijkuģi „Warspiete” un vācu kaujas kreiseri „Lützow”, admirāļa Hipper’a flagkuģi. Angļu kaujas kreiseri „Invincible” nogremdēja. Lai atvieglotu cīņu pirmajiem vācu kuģiem, admirālis Scheer’s pēkšņi pagriezta visu savu kaujas līniju pret vakariem. Angļu admirālis tai sekoja. Lai atbrīvotos no šī spiediena, admirālis Scheer’s vēlreiz lika visai flotei apgriezties. Tai pašā laikā viņš raidīja uzbrukuma torpēdlaivu flotiles. Angļu admirālis neizturēja vācu spiedienu un pāvērsās pret austrumiem. Cīņām turpinoties naktī, vācieši zaudēja savu veco linijkuģi „Pommern” un mazo kreiseri „Frauenlob”.

Skageraka kaujā piedalījās 38 angļu un 21 vācu lielais kuģis. Arī kreiseru un torpēdlaivu angļiem bija vairāk nekā vāciešiem. Par spīti tam rezultātā bija šādi zaudējumi: vācieši bija zaudējuši 61.180 tonnas, bet angļi 115.025; vāciešiem bija 2551 kritušais, angļiem 6094.

Skageraka kaujas sekas bija tās, ka angļiem nācās atteikties no saviem plāniem traucēt vācu kuģu darbību Baltijas jūrā un ka Ziemeļjūras vācu līci vienīgā noteicēja kļuva vācu kuģu flote.

Lielvācijas stratēģiskais stāvoklis uz jūras tagad pilnīgi pārvērties. Padomju flote padzīta no Baltijas jūras. Tās atliekas pie Kronštates sadragājuši vācu stukas. No Narvikas līdz Biskajas līcim stiepjas vācu flotes milzu pozīcijas, kas vācu vadībai ļauj sākt uzbrukumu tur, kur tas vislietderīgāk.

Vācieši pie Atlantika! Pasaule vēl nav pilnīgi aptvērusi šā fakta nozīmi. Turpmākā nofikumu gaita pierādīs, kādā veidā šis fakts ietekmēs kuģu iznākumu. Viena lieta ir skaidra: vācu zobens pār jūrām ir ass un ar katru dienu atvēzējas spēcīgākam triecienam.

Kl.

Korvetes kapteinis Rāder's (tagad (lieladmirālis), kurš Skageraka kaujas laikā bija admirāļa štāba pirmais virsnieks, šodien ir vācu flotes vadības šefs. Uzņēmumā admirālis Rāder's (pa labi) 1931. g. pavada valsts prezidentu Hindenburg'u bruņukuģa „Deutschland” nolaišanas svinībās Kīlē.

Vācu ātrlaivu lielais ātrums un spēcīgais apbruņojums ar diviem torpēdaparātiem dara tās par bīstamu pretinieku ienaidnieka lielajiem kaujas kuģiem.

Vācu flotes pānākumi slēpjas krietnā kuģu būvē un priekšzīmīgā apkalpē.

Uzņēmumā smagais kreiseris „Admiral Scheer” Indijas okeanā droši pārcieš sevišķi stipru orkānu.

VINU UPURI NEBIJA VĒLTĪGI

22. MAIJA 1919. GADA VARONU PIEMINAI

Svinīgs piemiņas brīdis 22. maijā Rīgas atbrīvotāju — landesvēra un vācu kaņavīru brāļu kapos.

Maija jaukas priekšpusdienas saule bagātīgi lej savus maigos, dzīvinošos starus. Pati daba liekas dzīvo līdzī svinīgajiem brīžiem Meža kapos, pieminot Rīgas atbrīvošanu no boļševikiem drūmajās un baigajās maija dienās priekš 23 gadiem. Atzīmēt svinīgo brīdi Landeswehr'a kapos, kur līdzās toreizējiem Rīgas atbrīvotājiem atdusas Rīgas atbrīvotāji arī tagadējā karā, ieradušies kuplā skaitā armijas, reichskomisāriāta, ģenerālkomisāriāta, Latvijas ģenerālapgabala latviešu pārvaldes pārstāvji, kā arī Rīgas atbrīvošanas cīņu dalībnieki — Baltijas landesvēra, vācu brīvprātīgo un Kalpaka bataljona pārstāvji.

Piemiņas svinības klusi ievada vācu kaņavīru godasardzes orķestris. Nolasa Vadoņa teicienus par upuri nozīmi. Zemgales novada komisārs brīvkungs von Medem's, kas pats piedalījies 1919. gadā Rīgas atbrīvošanas cīņās kā vienības vadītājs, savā uzrunā dziļi izjustos vārdos atzīmē, ka toreizējās kaujās nestie upuri nav bijuši vēltīgi. Toreizējie Rīgas atbrīvotāji ievadījuši lielās cīņas pret boļševismu, kam tagad seko lielāka uzvara. Pateicoties vācu armijai, šī zeme pasargāta no boļševisma uz mūžīgiem laikiem. „Labais draugs” dziesmai vācu kaņavīru orķestra atskaņojumā sēri plūstot, pie pieminēkļa noliek vainagus. Kā pirmais krāšņu ziedu vainagu noliek kaņaspēka virspavēlnieks Ostlandē.

Piemiņas svinību noslēgumā pārstāvji ierodas latviešu Brāļu kapos, kur arī noliek vainagus. Brīvkungs von Medem's, noliekot reichskomisāra vainagu, saka: „Mūsu drošsirdīgie latviešu cīņas biedri — tagad arī jūs esat uzvarējuši!”

Austrumu kaņaspēka komandieris noliek vainagu pie Rīgas 1919. gada 22. maija atbrīvotāju pieminēkļa Landeswehr'a kapos.

Zemgales novada komisārs brīvkungs von Medem's uzrunā piemiņas svinību dalībniekus Landeswehr'a kapos.

Latvijas drošības apgabala komandants un Zemgales novada komisārs brīvkungs von Medem's ar vainagiem Brāļu kapos.

Latvijas ģenerālapgabala ģenerāldirektoru vārdā vainagu noliek ģen. O. Dankers. Aiz viņa stāv ģenerāldirektori A. Skujevics, O. Leimanis, A. Valdmanis, P. Vanags, V. Zāgars un proi. Dr. M. Prīmanis.

Laikmeta uzņ.

O. Sprūdes uzņ.

JAUNU SPORTA TRADICIJU VEIDOTĀJI

RFK UZVAR «LAIKMETA» BALVU IZCĪNĀ

Totālais karš, kuŗā līdz ar ass valstīm iekļāvušās arī daudzas citas jaunas Eiropas tautas, cīnoties par labāku un laimīgāku nākotni, izraisījis daudz jaunu radošu spēku. Kaŗa laika straujajā dzīves ritmā iederas arī pilnas jaudas rosība un raŗena plūsme ikdienas dzīvē aizmugurē, dzimtenē, mājās. Katrs sastingums ir vājības, paguruma un līdz ar to sabrukuma pazīme. Tam pretojas cilvēka daba ik uz soļa, — tādēļ arī sports, kuŗa uzdevums ir audzināt tautai veselus, spēcīgus, vispusīgi attīstītus pilsoņus, nekādā gadījumā nedrīkst stāvēt dīkā pat visniknāko cīņu apstākļos. Krietns sportists, kas rūdījies sporta gaitām centības, uzņēmības, neatlaidības, izturības, drosmes, biedriskuma, godīguma un savstarpējas uzticības garā, būs arī cienīgs savas tautas dēļs, veicot augstākos pienākumus kaŗa laukā. Audzināt jaunatni tādā garā ir sporta biedrību plašākas darbības uzdevums, veidojot jaunas tradīcijas, lai tās ar laiku ieviestos visā tautā. Līdzās latviešu vecajām sporta biedrībām, kas atjaunojušas savu darbību, talkā šai darbā tagad rosīgi nāk arī mūsu jaunās sporta biedrības. Lielu centību šai virzienā uzrāda sporta biedrība „Daugavieši”, pulcinot ap sevi spējīgākos jaunās paaudzes sportistus. „Daugavieši” savā īsajā pastāvēšanas laikā attīstījuši sevi par spējīgiem sportistiem jau daudzās sporta nozarēs. Sevišķi iepriecina „Daugaviešu” futbolisti, izvirzoties par bīstamu pretinieku kuŗai katrai spēcīgai vienībai. To „Daugavieši” pirmoreiz spilgti pierādīja, uzvarot zibeturnīrā futbola sezonas ievadījumā.

Savu teicamo gatavību „Daugavieši” vēl vairāk pierādīja š. g. 13. un 14. maijā rīkotajā 4 biedrību futbola turnīrā. „Daugaviešiem” gan nācās atzīt mūsu ilggadīgās meistarvienības „Rīgas futbola klubs” pārkumu finālā, bet vienības teicamais sniegums iepriecina katru futbola cienītāju.

RFK šoreiz guva pelnīto uzvaru ne tikai savas lielās spēles rutīnas, bet arī neizsīkstošās enerģijas dēļ. RFK vienpadsmit nezaudēja nevienus vārtus.

Lielu interesi turnīrā radīja vācu kaŗavīru vienība „Pi”, pārspējot vienu no mūsu labākajām futbola vienībām — Rīgas vilkus.

„Daugaviešu” futbola vienība pēc sekmīgām cīņām „Laikmeta” balvu izcīnā.

„Daugaviešu” priekšnieks E. Andersons apsveic vācu kaŗavīru futbola vienības „Pi” spēlētājus.

RFK vienības kapteinis Jānis Lidmanis ar izcīnīto goda balvu, RFK priekšnieks Juris Raiskums, „Daugaviešu” priekšnieks Ēvalds Andersons, „Daugaviešu” futbola sekcijas vadītājs Sigurds Lazdiņš.

STUDENTU DUBULTUZVARA

Rīgas sieviešu volejbola meistaracīkstes noslēdzās ar spožu Universitātes sporta spēlētāju uzvaru. US vienība treniera Kārļa Šleicara vadībā sasniegusi tehniski veiklu spēles veidu. No kreisās: vienības kapteine Austra Akmeņkalne-Pelūde, Mirdza Noriete-Bīlmane, Austra Konrade, treneris Kārlis Šleicars, Mirdza Grape, Ausma Grape un Irina Remajeva.

Vīriešu grupā spēles risinājās spriegāk un saistošāk nekā sieviešu grupā, jo vairākas vienības savās spējās bija stipri vienādas. Tā meistarū varēja noskaidrot tikai papildspēlē, kuŗā tikās Universitātes sports un Valsts elektrotehniskās fabrikas vienības. Spriegā un drāmatiskā spēle beidzās ar kustīgo un elastīgo studentu spēlētāju 15:10; 7:15; 15:11 uzvaru. Studenti, tāpat kā studentes, piesavinājušies tehniski un fiziski veiklu spēles veidu.

Laikmeta uzņ.

PRECĪBU VALGOS

(4. turpinājums.)

*

Pēc Jāņu nakts piedzīvojumiem Marijas un Grāpīša attieksmes bija sevišķi uzlabojušās. Ja nu viņi bija pieķerti nedarbos, ja visa apkārtnē jau par to zināja, tad tur vairs nebija ko slēpties. Viņš vairs nevairījās palikt viens istabā ar Mariju un sarunāties divatā. Tagad arī viņam runa vedās. Viņa radniece rādīja gan sapikušu seju, bet pamazām arī tā samierinājās ar jaunajiem apstākļiem.

Marija tagad jutās pavisam laimīga un to arī izradīja. Viņa gāja paceltu galvu, smējās un dziedāja, izturējās jau kā saimniece. Un visi jau baidījās no viņas vairāk nekā no vecās saimnieces. Viņa bija savu panākusi. Vecais bija mīksts viņas rokās, un nu varēja darīt ar viņu, ko gribēja. Protams, ka tāds stāvoklis bija arī jāizmanto.

Kādā jaukā dienā viņa sūdzējās, ka nesot nekā ko mugurā vilkt, ka ar savu mazo algu nevarot pienācīgi gērbties. Drīzumā būs centrā zaļumballe, un viņa taču tur nevarēs rādīties ar savām vienkāršajām drēbēm, it īpaši, kad visi nu zina, kādas tai tuvas attieksmes ar bagātu saimnieku.

Vecais viņu sūtīja uz kooperatīva veikalu apgādāties drēbi un ieteica pēc tam doties pie draudzes centra labākās šuvējas.

Viņa pārņāca mājās un želojās, ka neesot nekā nopirkusi. Cik slikts tur viss esot!

Nākošajā dienā saimnieks viņu sūtīja ar piebāztu maku uz Rīgu. Tas bija kas. Pirms aizbraukšanas Marija saimnieku visas saimes priekšā noskūpstīja, kas tam ne visai patika.

Rīgā viņa palika vairākas dienas. Grāpītis jau sāka uzbudināties, ka Marija nemaz vairs nepārbrauks un aizbēgs ar visu naudu pašā darba laikā. Bet Marija pārbrauca ar jaunu zīda kleitu, ļoti jocīgu cepurīti galvā un balles korpēm kājās.

Svētdien 3 vakarā viņi gāja uz balli. Sākumā Grāpītis gan bija baidījies, ka laudis par viņiem runās, sauks viņu par vecu muļķi, kas izdevis tik daudz naudas par meitas kleitām. Bet Marija viņam iestāstīja, ka tādām bagātam saimniekam katrā ziņā jāpierādot sava brīvība un nevērība pret tenkām. Visi brīnīšoties par viņa drosmi iet ar savu skaisto kalponi uz balli.

Ierasties tur kopā, visas apkārtnes ļaužu priekšā, Marijai likās nepieciešami, lai pilnīgi iekařotu savu saimnieku. Visvairāk viņš baidījās no ļaužu runām, baidījās, ka citi viņu uzskatīs par izšķērdētāju, trāķu veci, kas sievietēm skrien pakaļ. Bet ja

nu viņš tādu pārbaudes soli būs izturējis un visiem atklātībā ar viņu parādījies, tad turpmāk nebaidīsies ne velna.

Viņi ieradās, kad ballē bija jau labi daudz apmeklētāju. Viņiem gadījās ieiet laukumā taisni tad, kad tikko beidzās dejas un visi sēdēja uz soliēm.

Grāpītis, to redzēdams, kļuva ļoti kautrs un gribēja kaut kur nolīst malā citiem aiz muguras. Marija tomēr saķēra viņu pie rokas un rāva laukuma vidū, gāja laukumam pāri viņā pusē, kur uz paaugstinājuma atradās mūzikanti. Viņa izlikās ļoti mīļa un visu laiku smaidot tam kaut ko runāja, lai laudis redz, cik viņa mīļa.

Protams, laudis to redzēja. Viņi skatījās izplestām acīm uz abiem ienācējiem, un laikam nebija neviena, kas tos redzot nesmaļdītu. Visi smējās par nevienādo pāri. Bija arī tādi, kas tūlīt izteica savas piezīmes:

„Vecais Grāpītis prātu zaudējis... Kā nav kauna rādīt savu muļķību visai pa-

atceramies, cik ļoti tie bija norūpējušies par Grāpīša turpmāko dzīvi un saimniecību. Ilgi viņi tagad runāja, raugoties Marijā, tās jocīgajā cepurītē un uzkrītīgajā kleitā. Viņiem bija žēl vecā saimnieka, jo nebija šaubu, ka viltīgā meita to bija novedusi uz slidena ceļa.

Izdzēruši pa šnabītīm, viņi beidzot sadūšojās izrunāties ar Grāpīti. Kad Marija dejoja, viņi pie tā piegāja, apsveicinājās, tad uzaicināja Grāpīti paiet tālāk nost no mūzikas, jo mūzikanti spēlējot tik skaļi, ka neka nevarot sadzirdēt.

Grāpītis gāja ar viņiem, gan vēl žēlām acīm noraugoties Marijā, kas patlaban dejoja ar svešo puisi. Viņš to bija tā apņēmis, ka viņa izskatījās pie tā pielipusi kā pirtsslota lapa...

Grīslis taisīja lielu likumu savā runā, izrunājās vispirms par visu ko, tikai tad sāka piegriezties pašam galvenajam. Viņš teica:

„Tu jau gan apsolījies savās kāzās mani nelūgt. Es arī negribētu tur būt, to tu labi zini. Kopš toreizējās sarunas es neesmu kāju spēris tavās mājās. Bet te jau ir citu cilvēku zeme, te mēs abi varam runāt. Mana māsīca Lina dzīvo pie tevis un vada tavu saimniecību. Tur jau ir briesmu lietas, ko viņa man stāsta par tavām mājām un tavu saimniekošanu. Viņa jau būtu aizskrējusi prom, bet es pierunāju, lai paliek vien, jo citādi mājas tev izputinās pavisam.”

„Ak tad jūs abi mani aiz muguras aprunājat?” teica Grāpītis. „To jau varēju domāt! Tu jau man laikam tas lielais kūdītājs. Tāpēc Lina visas pēdējās nedēļas staigā rūkdama apkārt un pusvārdos vien man atbild.”

„Kas vainīgs, ka tu pats savu mantu gribi vieglprātīgi izputināt?”

„Kas jums par to daļas, vai tā jūsu mantas? Es pats ar to varu darīt, ko gribu,” lepnī teica Grāpītis.

„Ne jau mums tavas mantas žēl, ne mēs to gribam, bet tava goda žēl. Un tava manta ir tavs gods. Kad tu būsi izputinājis mantu, tev nebūs arī vairs goda, visi par tevi smiesies. Un tas sāpinās mūs, tavus radniekus. Un tāpēc mēs laikus stājamies ceļā.”

„Kādā ceļā?”

„Nu, ka tu neappreci to ganu meitu, to rīdzinieci.”

„Kas tad jums teica, ka es viņu precēšu?”

„Kāpēc tad tu viņu apgērbī kā princesi?”

Kaيميņš Baķis visu laiku bija klausījies šai sarunā. Arī viņš gribēja teikt kādu vārdu, lai nomierinātu un izbeigtu strīdu. Viņš runāja:

ALFRĒDS KVĀLIS

Debesu dārzi

*Pa gaŗu pupu debesīs
Kāps svētais erceņģelis
Un dvēseli man aiznesīs,
Kad palikšu reiz velis.*

*Tad pacelšos virs mākoņiem,
Caur vaŗavīksnas vārtiem,
Gar zelta zvaigŗņu puduŗiem
Un kaŗa kāviem sārŗiem.*

*Lidz vērsies plaŗums baŗātīgs
Viss vienos gaŗsmas laukos,
Kur ieŗu rāms un pazemīgs
Es debess dāŗzos jaukos.*

saulei! Bezkaunīgā rīdziniece atņēmusi tam prātu...

Sievietes pukojās par uzkrītīgo zīda kleitu: cik gan viņa vecajam skopulim par to izplēsusi!

Marija apsēdināja savu saimnieku pašā priekšā pie mūzikantiem, lai būtu tur visu acīs. Viņa pati nedabūja ilgi sēdēt, jo kāds slaidis puisis to uzlūdza dejot. Grāpītim gan likās, ka šis svešais, nelaucinieciski gērbies puisis spiež Mariju ciešāk nekā vajadzīgs pie savām krūtīm, bet ko tur varēja darīt! Pats viņš nedejoja un nebija savu mūžu dejojis.

Gadījās, ka šai ballē bija ieraduŗies arī labais kaيميņš un rūpīgais radnieks, kas savā laikā bija Grāpīša sievas bērē. Mēs vēl

„Cik savādi laiki tagad, kaimiņ. Es nekā nesaprotu, kāpēc tas tā, bet visur tā pati parādība lauku dzīvē. Saimnieki prec nezina kurienes atskrējušās kalpones, rīdzinieces, krievietes, polietes... Liekas, ka viņām kāda sevišķa māksla tiem apmāt galvu. Kas tās nu būs par saimniecēm lauku mājās? Es tur nekādu labu galu neparedzu. Ja tas tā turpināsies, tad jau sāks precēt arī židietes un čigānietes.”

Grāpītis apvainojās, saslējās, spītīgi kliezda:

„Ak tu arī piederī pie tiem, kas tā norūpējušies par manu precēšanos? Vai re', cik labs kaimiņš! Bet ja nu es tev saku, ka es precēšu tatārieti, ko tu man tad atbildēsi?”

„Es tev atbildēšu, ka tas ir slikti darīts,” smējās Baķis. „Saimnieks drīkst precēt tikai saimnieku kārtas sievieti, tad tikai laulība būs laimīga. Tā darīja tēvi, un redzi, ar kādu milzu spēku viņi strādāja un centās.”

„Un arī gadi ir svarīgi, visādā ziņā gadi,” mēģināja iespraust Grīslis. „Kuŗš vecais vīrs jauno sievu dēļ nav jau acis aizvēris uz mūžu nozēlu asarās!”

Grāpītis nojauta visu šo abu cilvēku vārdu nopietnību. Viņam likās, ka tiem taisnība. Tik traks jau viņš nemaz nebija, par kādu tie viņu uzskatīja. Lai izgaistinātu to smagās aizdomas, viņš beidzot teica:

„Tas jau viss labi, ko jūs man sakāt, bet, kas tad jums teica, ka es precēšos? Vai tad arī citur nav redzēti saimnieki, kas izdara acīm redzamas aplamības ar kādu meitu un tomēr to neapprec.”

Abi biedinātāji atviegloti uzelpoja. Ja tā lieta tāda, tad jau nebija vērts vairāk runāt. Viņi smējās un aicināja Grāpīti pie bufetes iedzert par tādu joku kādu šņabīti. Viņi tam apliecināja dzeļot, ka nekad nav šaubījušies par tā gudro prātu un rīcību.

Kad Grāpītis attapās apskatīties pēc Marijas, bija jau vēla nakts. Lai labāk to sameklētu, viņš gāja gar sēdekļiem un raudzījās sēdētājās meitās. Skatījās vienā pusē, otrā pusē laukumam, viņas nebija. Dejas laikā viņš aplūkoja katru pāri, bet Marijas nevarēja saskatīt.

Pēkšņi viņš sagrūdās krūtīs ar Jozī.

„Jūs viens?” brīnījās Jozis. „Kur tad Marija?”

„Es nezinu, es arī viņu meklēju...”

„Un es atkal domāju, ka viņa ar jums. Tad viņa būs aizgājusi ar to gaŗo poli, kas te laikam atbraucis no Rīgas. Es viņam ribas ielauzīšu!” dusmīgi kliezda Jozis un steidzās prom.

„Atved Mariju še šurp pie manis,” sauca viņam pakaļ Grāpītis.

Bet pagāja labs laiciņš, līdz Jozis atnāca ar Mariju. Viņa bija nosarkusi un aizelsusies, bailīgi pieķērās Grāpīšam pie elkoņa, vilka to no balles laukuma laukā un teica, ka visgudrākais tagad esot iet mājās, jo nezina, kas citādi varētu notikt.

Saimnieks nekā no viņas runas nesaprata, bija ļoti laimīgs, ka tā tagad pie viņa un pie tam tik rātņa un mīlīga, pati grib iet mājās, kad balles laukumā pati lielākā deļošana.

Tikai Jozis, saimniekam redzot, iegrūda Marijai dunku sānos, kas pat neieņikstējās, zobgalīgi paskatījās saimniekā, ka tas tik padevīgi saņem Mariju. Viņš stāvēja un gardi smējās, kad tie abi aizgāja un pazuda starp kokiem tumsā.

Ka Marija pēc balles bija stipri mainījusies, to redzēja arī Grāpītis. Viņa jau jutās it kā saimniece mājās. Un kas Grā-

Viņa izskatījās pie tā pielipusi ka pirts-slotas lapa...

pišam visvairāk nepatika — tā sāka slinkot. Viņa necēlās rītos, kad citi cēlās, bet palika ilgāk gultā. Kad Grāpītis viņu sūtīja ar citiem uz tīrumu darbā, viņa to ievada atpakaļ istabā, apmīloja un tam iestāstīja, ka viņai kas mājās darāms. Ko viņa īsti bija padarījusi, saimnieks vakarā neredzēja.

Viņa nepaklausīja tagad nevienam citam, arī Līnai ne. Gluži otrādi, viņa centās saimnieci kalpināt savām vajadzībām. Abas iespītējās un savā starpā strīdējās.

Grāpītis to ļoti labi redzēja, bet pacieta. Slikti jau nu ir, viņš domāja, bet vai tad tur nu liela nelaime, ja kāda no meitām patslinko. Arī jau citus gadus bija meitas, kas nevēlēja strādāt. Tikai tām nebija dūšas slinkot atklāti. Lai nu paslinkojas mei-

tiņa! Par to viņa bija atkal viņam mīļāka un padevīgāka. Un steidzīgam darbam vienmēr vēl varēs pieņemt dienas strādniekus. Kas par to, vienas slinkas meitas dēļ vien mājas neizputēs.

Nopietnāka jau lieta kļuva, kad Marijai atkal vajadzēja braukt uz Rīgu. Un kā tad bez naudas brauksi? Vajadzību bija daudz. Vajadzēja jaunu mēteli, solidākas kurpes, jaunu kleitu. Tas maksāja daudz naudas, un vecais saimnieks labprāt naudu par tādām lietām nedeva. Turklāt vēl meitai, kas tikai vasarā te bija un atnākot ziemeļiem atkal aizies prom.

Viņš Mariju izbāra, kad tā plijās tam vīrsū atkal otrā dienā. Tad Marija raudāja un bija tik bēdīga, ka, raugoties viņā, arī vecajam vīram kļuva ļoti žēl viņas.

Viņš ilgi domāja un sirdījās par sieviešu untumiem un modēm. Viņš arī ilgi domāja par to, vai dot vai nedot naudu. Saprāts viņam teica, ka viņa to aiz deguna vāzā, nekā nopietna abu attieksmēs nav, ka viņš tikai traks vecis — aizrāvis, ka tam visam ātri jāizbeidzas, bet no otras puses viņā pamodās lielības sajūta, un tad viņš domāja, kāpēc gan viņš savos gados nevarētu padzīvot ar jaunu meitu, kāpēc viņš nevarētu dot naudu, ja tā dara tik lielu prieku cilvēkam, kas viņam patīk un ko viņš mīl? Lai izkļedzas un izbrēcas skauģi, jo viņi paši to nevar izdarīt! Tāpēc tā lielā brēka. Viņš turpretī būs pavadījis pāris mēnešus kā jaukā sapnī, lai tad šķirtos uz visiem laikiem. Vai tad pirmoreiz...

Un nākošajā dienā viņš Marijai iedeva naudu. Viņa bija patiesi laimīga un savu laimes sajūtu tam arī izteica, kad tie bija divi vien.

Nākošajā rītā agri viņa aizbrauca uz Rīgu. Tur viņa palika četras dienas. Grāpītis to nekādi nevarēja saprast, jo vairāk tāpēc, ka pārbraucot Marija sev nekādas drēbes nepārveda līdzī. Šuvēja neesot paguvusi pašūt, tā teica, tādēļ pēc dažām dienām esot jābraucot atkal.

Ka viņai Rīgā bija savi draugi, ka vajadzēja papriecāties arī ar tiem, tas vecajam lauku saimniekam nenāca prātā. Viņš būtu noskaities, ja zinātu, ka Marija visiem saviem paziņām Rīgā stāsta, ka ir jau tikpat kā bagātu māju saimniece. Atliekot vēl tikai dažas formālītes, lai mājas norakstītu viņai.

Marija priecājās par savām jaunajām drēbēm, par tām vien runāja ar saimnieku. Viņa nodevusi pašūt tās pazīstamai šuvējai, kas strādājot nezina kādiem tur Rīgas bagātniekiem. Viņai vienīgai varētu dot sūt kāzu kleitu...

Grāpītis brīnījās, ka viņa runā par kāzu drēbēm, bet neko neteica.

Nākošajā dienā, kad viņi divi vien bija istabā, Marija uzlika roku saimniekam uz pleca un teica:

(Turpinājums sekos.)

MĀKSLINIEKI

Porcelāna masa makslinieka rokā izveidojas ne tikai par skaistiem majsaimniecības priekšmetiem, kas sevišķi iepriecina namamātes, bet arī par daiļamatniecības mākslas darbiem, kas arī vēlākajām paaudzēm stāsta par savu meistarību un lielo prasmi. Cik bieži redzam izstādēs un muzejos graciozas porcelāna figūras, košus galda un sienas svečtuļus, greznas servises, piemiņas plāksnes un daudzas citas lietas. Kuŗu formas īpatnējais skaistums atbilst ne tikai pašreizējās modes prasībām, bet savas mākslinieciskās kvalitātes dēļ arī nākotnē tiks augsti vērtētas.

Lielajās porcelāna fabrikās visās nozarēs darbojas arī makslinieku veidotājas rokas. Te ir grūti vai pat neiespējami daiļamatniecību norobežot no tīri mākslinieciskās radīšanas. Robežas viegli izzūd.

Gari mācības gadi pāiet, līdz porcelāna veidošanas māceklis pilnīgi piesavinās sava aroda vispusīgās zināšanas. Katra figūra jāsaliek no rūpīgi izveidotām atsevišķām daļām.

(Pa labi.) Brīnišķīgi dzīvā un izteiksmīgā Susi'jas Müller'es porcelāna figūriņa „Meitene ar zivi”.

Viens no pazīstamākajiem vācu porcelāna veidotājiem māksliniekiem ir Gerhard's Gollwitzer's. Ar lielu rūpību mākslinieks iegriež ornāmentu ģipša veidnī.

FABRIKĀS

Atzīti, ar lielu oriģinālitāti apveltīti mākslinieki rada jaunas formas, cilvēku sejas un dzīvnieku grupas. Viņu veiclās rokas izveido to, kas jau iecerēts un viņu gara acīm skaidri redzams. Mākslinieces ir arī tās daudzās zīmētājas, kas mirdzošās, harmoniskās krāsās glezno figūru tērpus jeb izgredzo kādu servisi ar smalku, gaisīgu ziedu ornāmentu. Šie darbinieki ne tikai apveltīti ar iedzimtu mākslinieka talantu, bet smalki pazīst arī savu materiālu, ik dienas ar to strādājot. Viņi zina, kas ir iespējams un kas ne. Viņi saprot, kas izveidojams no šīs porcelāna masas, kuņa sastāv no lauka špata, kaolīna un kvarca, un kur ir šīs vielas robežas. Saprotams, arī viņi pazīst neveiksmes, un bieži nepieciešami daudzi uzmetumi, līdz mākslinieka kritiskais skats un nemaldināmā izjūta atzīst kādu zīmējumu par izdevušos un realizējamu. Plašā publika šo mākslinieku darbus ik dienas redz, bet viņu vārdi tai nav zināmi. Mūsu attēli ļauj ieskatīties Berlīnes valsts porcelāna fabrikā, kur daudzi mākslinieki ik dienas strādā savu radošo darbu. K.

Else Mücke ir ievērojama meistare porcelāna glezniecībā. Sevišķi iemīļoti ir viņas brīnišķīgie ziedu gleznojumi.

(Apakšā.) Porcelāna cienītāji nepazīst tos vīrus, kas virpotavā ar lielu meistarību piešķir porcelāna masai visdažādākos veidus.

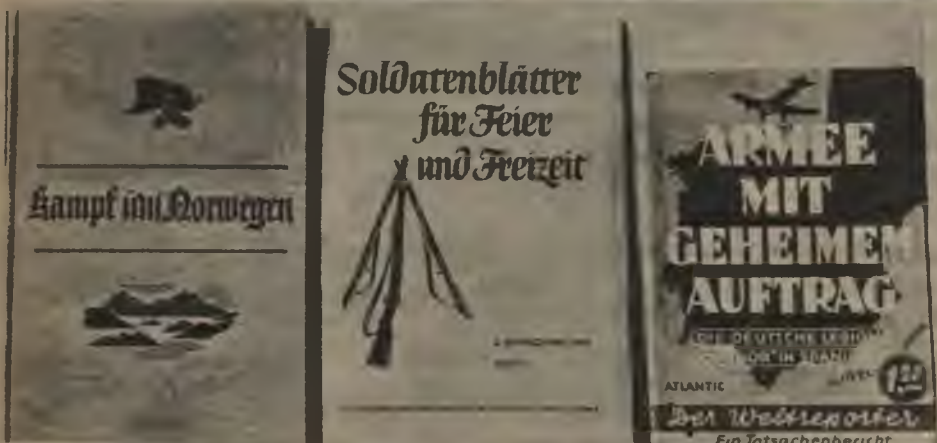
(Apakšā pa kreisi.) Berlīnes valsts operas griestu lustras daļa liecina par šī mākslas darba sarežģīto izstrādāšanu, kas izgatavots pēc sena rokoko laika parauga.

Foto Halpaafel

Vācu grāmatu izstāde

RĪGAS PĪLSĒTAS MĀKSLAS MŪZEJĀ

Daži vāku attēli — daijliterāturas, jaunatnes, sporta, pasaules politikas, nacionālsociālistu, Eiropas likteņu cīnītāju un iznīcības varas nodadžs.

Lielvācijas Vadonis
na. Uz paaugstinā

R. Wintzen'a
ierojamā grā

Kultūras veidotājam un izplatītājam grāmatai visās Vakareiropas zemēs jau gadsimtiem ierādīta goda vieta. Labu grāmatu jo sevišķi ciena Vācijas pilsētās un laukos, kur jau 15. gs. pirmie Gutenberg'a iespiedumi tika uzņemti kā mīļi viesi. No tā laika pagājuši jau ap piecsimti gadi, bet, neraugoties uz to, Vācijā arī daudzos privātos krājumos var atrast šos retumus — pirmās iespiestās grāmatas. Paaudzū paaudzēs tās glabātas, paaudzū paaudzēm tās sniegušas ierosinājumus, kaut arī tā laika grāmatu saturs nebija sevišķi daudzpusīgs.

No Gutenberg'a laikiem grāmatu iespēšanas māksla un grāmatas populāritāte ārkārtīgi augusi. Neraugoties uz tehnikas progresu, 15. un 16. gs. nobrūnējušos sējumos tomēr arvienu var aprīņot burtu salikuma un tukšo laukumu izkārtojumu, pamatīgo iesējumu un t. t. Tāpat kā senā glezniecības māksla, arī senās grāmatas ir kaut kas vienreizīgs un noslēgts, no kā allaž var mācīties. Tāpēc no Vācijas, kurā tik daudz senu labu paraugu, arvienu nākuši labākie iespiedumi arī mūsdienās. Protams, šī kvalitāte nav tikai veco inkunābulu ierosināta, to devusi vācu tautas augstā tehnika un mākslas izpratne.

Latvijas ģenerālkomisars valstspadomnieks Dr. Drechsler's pēc savas atklāšanas runas aplūko Baltijas zemju senrakstu vitrīnu.

Rīgas pilsētas pašvaldības tiesību noteikumi aizbildņiem. Grāmata iespiesta N. Mollin'a spiestuvē Rīgā 1591. g.

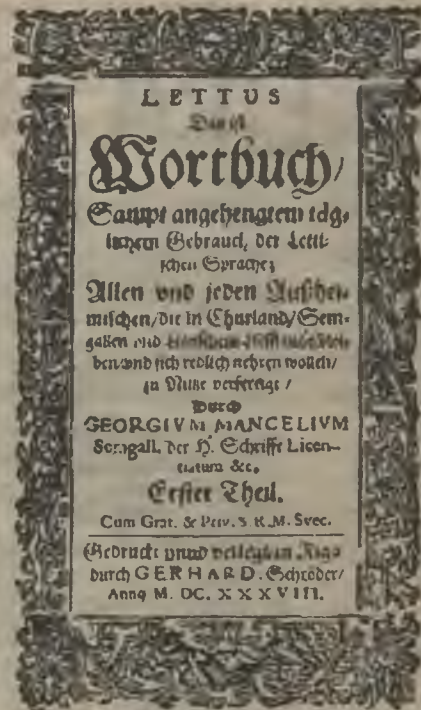
W. Gothe's akvarelis, kas rotā kādu no jaunākiem lielā dzejnieka zīmējumu albuma atsevišķiem izdevumiem.

Patlaban Vakareuropā labai grāmatai vēl ti plašu interesi. Grāmatu plaukti ar katru dienu pildās pat tādās mājās, kuŗās senāk lasīja tikai laikrakstu vai vienu otru populārāko romānu.

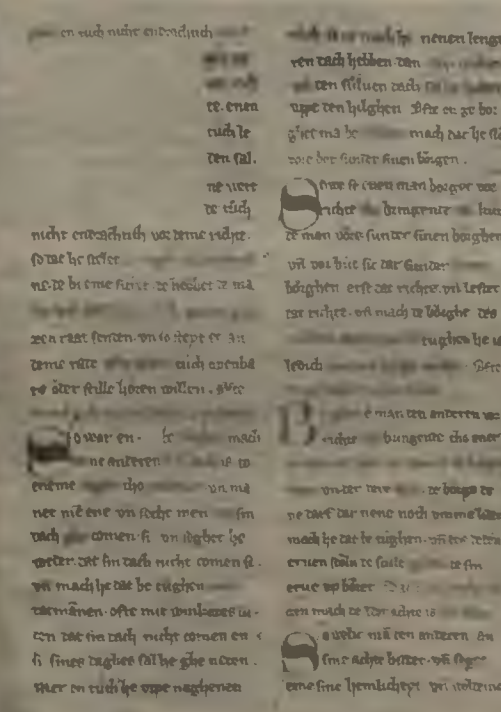
Arī rīdziniekiem grāmata kļuvusi mīļa. Pat lauku ļaudis pēc dienas darbiem un svētdienās labprāt ņem rokā kādu dzejas vai mākslas sējumu. Taisni šai laikā Rīgas pilsētas mākslas mūzejā sakārtota Lielvācijas jaunāko un Baltijas vecāko vācu grāmatu paraugu izstāde. Tā kā izstādē redzami arī daži visai reti 13. gs. rokraksti un lūgšanu grāmata, tad šis klāsts dod zināmu pārskatu pat par septiņi simti grāmatniecības gadiem.

Izstāde iekārtota mūzeja bijušajā skulptūru zālē. Katrai nozarei pēc satura atsevišķs nodalījums. Ievērtību pelna arī izstādes dekoratīvais iekārtojums. Goda vieta ierādīta Lielvācijas Vadoņa Mein Kampf u. c. valstsvīru ievērojamām grāmatām. Baltijas zemju nodaļā redzami daži vecākie grāmatu iespiedēji-rotātāji un senie Rīgas skati.

Vērojot izstādes atsevišķās nodaļas, redzam, ka vācu grāmata aptver visas dzīves parādības. Skaistos izdevumos redzam, piem., vācu jaunākās celtniecības un tēlo-

G. Mancela (Manzel) sarakstītā „Lettus” grāmata par latviešu valodas jautājumu. Iespiesta 1637. g. G. Schröder'a spiestuvē Rīgā.

Vecākais Rīgas pilsētas tiesību oriģinālkodeks, apm. Vācu grāmatas viesošanas Rīgā sirsniģi apspeic visi grāmatu draugi.

Baltijas piejūras apgabalu nodaļas kopskats. Te redzami vecākie iespiedumi vēstures, kultūrālās un saimnieciskās dzīves nozarēs, līdz ar izcilāko darbinieku portretiem un senās zemes kartēm.

tājas mākslas sasniegumus. Attēli rāda, ka vācu mākslinieki tagad jau pilnīgi pāraudzis formalismu, rūpīgi tēlo jaunā laika parādības un notikumus. Daudzās grāmatas liecina par zemnieka un fabriku strādnieka dzīves celšanu. Savs glīts stūrītis jaunākai dzejai un bērnu literatūrai. Bez tam plaša nodaļa veltīta cīņai par Eiropas likteņiem, Eiropas kultūras grāvējiem un pasaules politikai.

Neraugoties uz kara apstākļiem, vācu grāmatas tehniskais izpildījums ir augstas kvalitātes. Tas jāsaaka sevišķi par grāmatu vākiem, illūstrācijām un iekārtojumu. Visur manāma īpata gaume un precizitāte. Grāmatas ārējais tērs svētdienīgs, neraugoties uz to, ka daudzi labākie vācu grafiķi un c. grāmatnieki spalvu apmainījuši pret šauteni.

Dailliteratūras nodaļā izceļas pasaules tagadējā kaŗā par tēvzemi kritušo dzejnieku vārdi: Hermann Lons, Gorch Fock, Walter Flex, Carl von Bremen un Erich Karchies. Tie iezīmēti piemiņas plāksnē, kas novietota starp viņu sarakstītām grāmatām.

J. Strazdiņš.

VEIKLĪBA UN SKAISTUMS

VĀCU FIZISKĀS AUDZINĀŠANAS AUGSTSKOLAS MĒRĶI

Ievērojot lielo nozīmi, kādu Adolf'a Hitlera valdība jaunajā Vācijā piešķir jaunatnes audzināšanai veselīgā sporta garā, drīz pēc nacionālsociālistiskā režīma nostiprināšanās valstī nodibināja arī priekšzīmīgu institūtu sporta skolotāju sagatavošanai: Vācu valsts fiziskās audzināšanas akadēmiju Berlīnē. Šī savā speciālitātē vienīgā „universitāte” atrodas pie valsts galvaspilsētas vārtiem, kur pēdējās pilsētas mājas piekļaujas mežainajam un ezeriem bagātajam Brandenburgas novadam. Milzīgā platībā, kas kļuvusi slavena 1936. gada olimpiskajās spēlēs, paceļas ēkas un sporta laukumi, kur savam uzdevumam sagatavojas Lielvācijas nākamie sporta skolotāji un skolotājas.

Dažādajosursos, no kuriem daži ilgst tikai 14 dienas, citi vairākus gadus, sporta studenti iegūst sikas zināšanas visos sporta audzināšanas jautājumos. Tie mācās sagatavot ķermeni sporta nodarbēm un pie savinās nepieciešamās zināšanas sporta medicīnā. Parasti mācības notiek vasaras laikā brīvā dabā, vai nu kādā no daudzajiem Berlīnes zālajiem laukumiem, vai arī priežu mežos, kas sniedzas visapkārt Valsts sporta laukumam. Tad atkal sporta studenti un studentes sapulcējās sporta akadēmijas zālēs, kur skolotāji un sporta ārsti dalās ar tiem savā lielajā prakses un studiju gadu pieredzē.

Šī akadēmija ir izaudzinājusi neskaitāmus krietnus sporta skolotājus un skolotājas, kas savukārt savas zināšanas dod tālāk miljoniem aktīvu sportistu visā Lielvācijas valstī.

Daudzie ārzemnieku apciemojumi veicina sirsnīgās attieksmes, kas vieno vācu sportistus ar visu pārējo Eiropas nāciju sportistiem.

R

Milzīgajam valsts sportu laukumam pie Berlīnes un olimpiskajam stadionam, kur 1936. gadā notika olimpiskās spēles, pieslēdzas Valsts fiziskās akadēmijas celtnes, kur izglītojas nākamie sporta skolotāji un skolotājas.

Vācu Valsts sporta laukumā. Šeit salasās visi Lielvācijas sportā spējīgākie zēni un meitenes, lai klasiski skaistajā apkārtnē pavadītu savu sporta studiju semestri.

Valsts fiziskās audzināšanas akadēmijas peldēšanas hallē. No šī attēla dveš pretim klasisks miers un skaistums, kas jūtams vācu Valsts sporta laukuma apkārtnē. Veselā miesā mājō vesels gars — šo patiesību nekad neaizmirst vācu Valsts sporta laukumos.

Mācības brīvā dabā. Ja vien laika apstākļi to pieļauj, nākamās sporta skolotājus un skolotājas apmāca brīvā dabā. Siltajās dienās zaļajā zālē var redzēt neskaitāmus sporta studentus, kas vairākās grupās klausās skolotāju un profesoru lekcijās.

Ciemos pie zvēriem

Rīgas zooloģiskajā dārzā

Reiz bija vilks un septiņi kazleni... Tā stasta pasaka. Un tikai pasaka kazu mātei var būt reize septiņi bērni. Istenībā arī četriši kazu ģimenē ir liels retums. Par šādu retumu — četriem ņipriem kazlēniem tagad var priecāties Rīgas zooloģiskā dārza apmekletāji. Jaunais darza iemītņieku pieaugums savas ragainas mātes drošā uzraudzībā mundri lēka un rotalajas pa viņiem ierādīto aļņu aploka nodalījumu. Bez rupīgas mātes atļaujas arī redakcijas fotogrāfs nedrīkst viņiem nesodīts tuvoties. Un pat kopēji dažkārt dabū iepazīties ar kazas Minnas cietajiem ragiem. Tikpat droši kazlēm te ir no vecā vilka Andreja, kas pavisam miermīlīgs tekā pa savu aizsprostu un, varbūt, piemin savus dēlus, kuri jau kopš pagājušā rudens piebiedrojušies vācu karavīriem Ļeņingradas frontē. To pašu ceļu ka laimes nesejs aizgājis arī tīgeru pāra jaunākais dēls.

Zvēru saime zooloģiskā dārzā šajā pavasarī var atzīmēt kuplu pieaugumu. Rūpīgā kopšana un labā apgāde ierosinājusi lielu daļu dārza iemītņieku padomāt par savas cilts turpināšanu. Arī Austrālijas krūmu suņu — dingo ģimenei radušies pēcnācēji — atskrējuši četri dzīvespriecīgi kuceņi, kas kļuvuši par publikas mīļiem. Tāpat ģimenes pieaugums radies ir lāčiem, ir citiem dzīvniekiem, bet daži vēl tikai cerē uz drīzu bērnu svētību.

Arī no arienes darza ienākuši jauni dzīvnieki. Tā Jurgos no Jaunpils aitu audzētavas uz Rīgu pārceļusies dižciltīga vācu karakulaitu ģimene — varens auns ar aitu un jeriņu. Dārzā ieradusies arī telīte, kas solās dienās izaugt par labu piena devēju zvēru mazuļiem. Ievērojamu papildinājumu guvusi arī baložu māja. Sugas baložu mīlotāji te tagad atradīs visu Rīga pazīstamo baložu sugu pārstāvjus.

Visjaunākais darza iemītņieks tomēr ir ronis Uģis. Uģis ir liepajnieks, zvēru dārzā nokļuvis ka Liepājas zivju pārstrādāšanas uzņēmuma davinājums Rīgā viņš ieradās pasa uzņēmuma direktora gadīga pavadība liela udens muca, kuŗa pa ceļam vairākkārt mainīts udens. Arī jaunajā dzīvesvietā Uģis ļoti mīl tiru ūdeni. Vakaros viņš neiet gulet un brēc ka niķīgs bērns, tūlī kamēr kopējs atjauno ūdeni viņa baseinā. Tad ronītis jūtas varen labi, un viņš naiva uzticība un liela ziņkārība nemaz neliecina, ka tikai pirms nedaudz dienām, kļūmīgi sapīnies Liepājas zvejnieku izliktajās mencu auklās, viņš nokļuvis cilvēku sabiedrībā. Tikai vienu gan ronis Uģis lūdz saviem jaunajiem draugiem — nemesi viņa baseinā naudu un citus priekšmetus, kurus viņš pārskatīdams varētu norīt, jau vairāki viņa priekšgājēji tā miruši ģīskā un moku pilnā nāvē.

Nāvi nevelas neviens dzīvnieks. Vislabāk to sajūt zilonis Dikija, kas pagājušā vasarā tikai par matu izglābās no aviācijas bumbas sprādziena. Arī ūpju māte liekas karā cietusi. Kā smagi kontuzēta viņa dienu no dienas tup smiltīs sava sprosta kaklā. Tomēr putnu kopejs zina vestīt citu — ūpene izdejusi divas olas un nu cieši jo cieši tas pēre.

Pavasara dienās tūkstošiem dzīvnieku draugu brauc ciemos uz zooloģisko dārzu. Ciemiņu vidū sevišķi daudz karavīru un skolu jaunatnes. Daudzi, kas dārzā šogad pirmo reizi, pārsteigti vēro, ka dzīvnieki te tikai maz vairs sajūt savu nebrīvību. Fazāni, perļu vistās un pāvi nokļuvuši plašā putnu dārzā, kur jūtas kā Indijas mūža mežā. Dažs vakaros pat uzlaižas priedē, tur domādams labu guļu. Arī sīkie dziedātāji šauro sprostu vietā ieguvuši ērtu putnu istabu, kur var izlidoties pēc patikas un brīvi haudīt pavasara sauli. Par putnu labsajūtu jaunajos apstākļos liecina priegās dziesmas, kas skan bez mitas, sevišķi rīta stundās. Tādēļ Rīgas zooloģiskā dār-

za iemītnieki aicina pie sevis visus tos Latvijas mežu zvērus un putnus, kas nejausi būtu nokļuvuši cilvēku sabiedrībā. Sevišķi gaidīti kā jauni iemītnieki ir bebri, lūši, sermuļi, stīrnas, žaģatas, kovārņi, kraukļi, mazie vanadzīņi, sīkie graudēdēji putni un pāvu mātītes. Tad kopīgā saime Rīgas zooloģiskā dārza zvēri un putni sagādās vēl vairāk prieka saviem ciemiņiem.

L. V.

Foto

Laikmets

ZALĀIS

Par rīta krēslas klātām upēm ceļas viegla migla. Nakti nolijis ražens pārkonā lietus, un tagad smaržo zeme, smaržo gaiss. Rāmā straume viegli skalojas ap plostu, kas lēni slīd uz leju. No krastiem veļas ievu ziedu tvans, un tāli aizskan lakstīgalu balsis.

„Uzmanīt! Uz labo!” No plosa priekšgala atskan pavēle. Čikstot atvēzējas lielie aiņi, smagi noplunkšķ ūdenī, un plosts maina virzienu, aizslīdot gar draudīgo sēkli plašākos ūdeņos.

Viena no mūsu zaļā zelta lielākajām krātuvēm atrodas Vidzemes ziemeļaustrumu daļā, kur nepārtraukti zilgmē tīti plešas Strenču, Palsmanes un Gaujienas, Alūksnes, Liepņas un Gulbenes mežu masīvi. Nav tur lielu satiksmes ceļu un plaša dzelzceļa tīkla, pa kuŗu šīs dabas bagātības nogādāt zemes sirdī — Rīgā. Pavasaros pārplūdušie strauti un palos krācošās upes jau kopš gadu desmitiem bijušas galvenās zaļā zelta šūpotājas ceļā uz pilsētām, fabrikām un ostām. Daudzkārt apdziedātās Latvijas upes un to pietekas likloču vīdamās starp pakalniem un mežiem katru gadu savos ūdeņos nones lejup pa straumi simtiem tūkstošiem simtgadīgu koku, kas no upes augšgala ceļojuši 350 un vairāk kilometru. Ne mazāks ceļa gaŗums jāmēro šo meža masīvu daļas kokiem, ko no citiem Latvijas apgabaliem Rīgā atnes ūdeņi.

Tikko nolaisti pirmie plosti, upē steidz iegāzt dedzināmo malķu, lai to drīzāk saņemtu pilsētās.

Pat mazākās upītes pavasarī noder malķas pludināšanai.

Vidējas upes savos pīkumotajos krastos katru gadu nones ne mazāk par 10.000 baļķu.

ZELTS UZ ŪDENĪEM

Gadu desmitu gājumā upju krastos izaukušas daudzas koku pludinātāju ģimenes, kur tēvs plosta vadītāja prasmi līdz ar smago „drīgalku” no paaudzes uz paaudzi nodod dēlam. Šo rajonu zemniekiem saimniecības nav lielas, zemīte liesa, bet katrs novadītais plosts dod peļņu un krietnu atspaidu visam gadam. Vislabāko peļņu var gūt ne ievziedu laikā, kad apkārt pogo lakstīgalas, bet pirmajos palos, kad ledainā straume smago plostu rauj pāri visiem līčiem un Rīgu var sasniegt 7—8 dienās. Istam „pludinām” (tā plostnieki dēvē sevi) nepieciešams katru gadu nobraukt vismaz vienu plostu, citādi viņš kļūst „slims” uz visu gadu.

Sastapu kādu vecāku „pludinā” — 73 g. v. Kārli Galeju, kas tēva amatu sācis mācīties jau 15 gadu vecumā. Agrāk uz plostiem viņi braukuši visi 4 brāļi, dažu gadu pat divas reizes. Atceļā pa dzelzceļu varējuši braukt tikai līdz Ieriķiem, pārējais gabals bijis jāmēro kājām. Tagad gan viņš jau daudzus gadus atpūšas malā, jo smago airi nodevis dēlam.

Ists „pludinā” ar sirdi un dvēseli līdz mūža beigām, šķiet, paliks Augusts Teterovskis Bejas pagasta Roplainos. Viņam jau 67 gadi un no reimatisma cietusi kāja, bet dzīvotprieks un atjautība sprēgā katrā sarunā.

„Kā sāku braukt uz plosta 15 gadu vecumā, tā braucu vēl šodien,” viņš varonīgi stāsta. „Neesmu izlaidis nevienu pavasari.” Teterovska darbības apjoms sniedzas 100 līdz 200 km garumā, bet agrāk plostus laiduši tieši līdz Rīgai.

„Atceros vienu pavasari, kad garos plostus jau 23. aprīlī, tieši Jurgu dienā, noenkurojām Rīgā pie Ķīpsalas. Tad gan nopelnījām katrs 800 rubļu zeltā.”

Šogad daudz pieredzējušais „pludinā” kā brigadieris vada pēdējo plostu karavānu. „Ko lai daru, mani nelaiž vaļā,” viņš nosmejas.

Pašreizējais vēsturisko cīņu laikmets, kad Eiropas tautas sasprindzina visus spēkus

galīgai uzvarai, jaunas, paaugstinātas prasības uzstāda arī zaļā zelta piegādātājiem un visiem ūdens transporta darbiniekiem. Koki vairāk nekā jebkad ir nepieciešami būvniecībai, rūpniecībai un pilsētu apsildīšanai. Tai pašā laikā mūsu samērā šaurais dzelzceļu tīkls pirmajā kārtā nepieciešams kara pārvadājumiem. Tādēļ lietaskoku, malkas un dažādu būvmateriālu transports jānovirza sevišķi uz ūdensceļiem — upēm, ezeriem un jūru. No sagatavotiem kokmateriāliem šogad pa ūdensceļu jāpārved gandrīz puse dedzināmās malkas un ne mazāk par 60 proc. baļķu. Šis uzdevums nav viegls, jo pēc ledus iziešanas ūdens upēs apsika neparasti ātri un no vajadzīgā strādnieku skaita līdz šim sagādāta tikai puse. Darba sekmīgai veikšanai nepieciešama enerģiska pieeja un jauni darba paņēmieni. Visās upēs tādēļ samazina plostu daudzumu, cenšoties vairāk koku nopludināt vaļēji. Tā iztieki ar mazāku strādnieku skaitu un ietaupa plostu siešanai nepieciešamās stieples un naglas. Ūdens pacelšanai ierīko pagaidaisprostus. Koku pludinātāji saņem papildus pārtikas devas, ko viņiem piegādā tieši darba vietās mežu departamenta automašīnās. Tāpat automašīnās strādniekus no gala punktiem nekavējoties nogādā atpakaļ darba vai dzīves vietās.

„Līdz šim upēs iegazta jau lielākā daļa nopludināmo koku, un pirmās partijas jau

Steidz būvēt jaunas liellaivas, lai malku un citus materiālus pa upēm nogādātu Rīgā.

Pedzdes vecākais „pludinā” Augusts Teterovskis pēc 50 gadu darba vēl droši vada plostu pāri daudzajiem upes aizsprostiem.

Velkonis nogādā plostus Rīgas kokzāģētavās.

nodotas Rīgā, Liepājā un Ventspilī pārstrādāšanai,” paskaidro mežu departamenta transporta daļas vadītājs A. Jākobsons. „Ceru, ka sējas laikam beidzoties dabūsim arī trūkstošos strādniekus un uzdevumu veiksīm.”

Zaļā zelta plūdums patlaban pilnā gaitā. No visām mūsu zemes malām plūst koku straumes, kas savāktas no sīkām pietekām. Pa jūru nāk velkoņu vilktas plostu partijas un kokiem piekrauti prāmji. Vēl tagad steigā turpina būvēt jaunas liellaivas, kas noderēs ne tikai kokmateriālu, bet arī citu pirmās nepieciešamības preču pārvešanai pa ūdens ceļu.

J. M.

Jaunākais uz ekrāna

Kinoteātri „Aina” redzēsīm Lauru Solari un Henry’u Lorenzen’u romantiskā dziesmu spēlē „Visu Glorijai”.

Dziesmas, mīlestība un pavasaris valda jauno jaunu sirdīs filmā „Visu Glorijai”. Ezerā vilņos šūpojas baltas buķis un vasaras vējos dziesmu melodijas. Filmā piedalās Lizzi Waldmüller’e, Leo Slesak’s, Laura Solari u. c.

VAI JŪS VĒL NEPAZĪSTAT KORFU?

Visbiežāk jūs viņu varat sastapt miermīlīgi spēlējot fleitu vai runājoties ar savu takšeli Pēterīti. Brīvā laikā Korfs uzraksta pa kriminālromānam, bet izrādās, ka viņš tik pamatīgi aprakstījis divu Amerikas bandītu gaitas, ka tie nolemj Korfu iznīcināt. Nekā jauna nenozaudams, Korfs ar savu fleitu uzstājas cirkā, bet tur tīri negaidot no visiem pusēm viņam zbrūk baigi pārdzīvojumi, par kuriem rūpējas abi bandīti. Laime tomēr nepamet Korfu, un no visām klizmām tas izmūk ar veselu ādu. Beigās gan izrādās, ka arī kāda skaista būtne visu laiku ir rūpējusies par nelaimju piemeklēto fleitas spēlētāju, tā ka galu galā dēkainā filma beidzas gluži romantiskā izskaņā. Gr.

Aina no Heinz’a Rühmann’a filmas „Vai jūs vēl nepazīstat Korfu?”

Uzņēmumi no Laikmeta arch.

BAKES NEVIETĀ

Miers pār Rīgu klājas viegli,
Miegs nāk kaķa solļem šurp.
Ielā izskan meičas smiekli,
Pārīts pastaigājas tur.
Visš grimst miglā puspelēkā,
Un ir atkal mīļais maijs.
Gaisma tīkai retā ēkā —
Neguļ dzeju rakstītājs.
Protokols būs, bet viņš dzejo,
Nejūt, ka nav aizklāts logs.
Viņš pa tādām tālēm klejo,
Kur nav manīts kaķa spoks.
Vēlu, vēlu nodziest gaisma,
Liekas cilvēciņš uz auss,
Nezin, ka pēc stundas bāisma
To no gultas ārā raus.

Nodārd gais, un uguns šķejas,
Dzejnieks gultā sēdus gan!
Atkal dārdiens. Liesmas svejas.
„Pagrabā nu jābēg man!”
Vienā kreklā, segu rokā,
Viņš pa kāpnēm lejā trauc.
Kārtībnieks tur blenž kā spokā,
Viņam bargi pretim sauc:
„Kur nu, kungs, tik trakā steigā,
Nevar skriet uz ielas plīks!
Paskat, arī lietus lej kā,
Pērkons ārdās, kur tā tiks?”
„Pērkons?!” Virs no bailēm mostas.
„Pērkons tas — ne bumbu dārdās?
Atvainojos...” dzejnieks stostās.
„Pirmais pērkons, goda vārds!..”

Ž. Ciecers.

STAĻINS PIE SAVA GALMA ĀRSTA.

„Tu vairs nevari paciest Eiropas klimatu, biedr Staļin. Pagaļušā ziema tev bijusi par grūtu.”
 („Atlantic-Interp.”)

Kad komisārs spēlēja kārtis.

Padomijā kāds komisārs ar dažiem uztīcamiem virsniekiem spēlēja kārtis. Vinnestus un zaudējumus pieraksta, lai pēc spēles norēķinātos. Komisārs visu laiku zaudēja, partneri citīgi atzīmēja. Kad spēle beigusies, komisārs pasmejas un saka:

„Sveiki, biedri! Labi, ka mēs ne spēlējam par naudu, citādi jums tagad būtu ļoti nepatīkami.”

PIETICIGS LŪDZEJS.

„Nelūdzos es vīnus smalkus,
Tikai pārīs „zilā” malkus!
Miroņkauli, krāsa, smaka —
Izslāpušam nav tik traka,
Tā tik izkārtne, kā saka!”

J. D.

J. Dreslers.

Staļina zemē nolemts saformēt sievietes kaujas vienības.

„Stājies nu, dēls, pārtikas rindā, bet es iešu kaķā par tētiņu Staļinu. Tur jau tie vīrieši vien netiek nekādā galā!”

Jubilejas triks.

Liela veikala īpašnieks iesauc pie sevis veikalvedi un saka: „Jums vienmēr ir labas idejas; izgudrojiet arī tagad kādu triku. Nākamā mēnesī mūsu firma svin jubileju un sakarā ar to es gribētu kaut ko darīt. Bet par visām lietām — tas nedrīkst izmaksāt dārgi, tam vajag sagādāt arī visam personālam prieku un bez tam — lai par to zinātu visa pilsēta. Nu?”

Veikalvedis britiņu domā un saka: „Jums jubilejas dienā vajadzētu izdarīt pašnāvību! Tas neizmaksās dārgi, viss personāls priecāsies un arī visa pilsēta to dabūs zināt!”

BAGĀTĀ AMERIKA.

„Mums ir visa kā diezgan, kas mums vajadzīgs,” kādā runā teica Ruzvelts.

„Jā, pat kārtīga pērlena netrūkst!” norūca prātīgs klausītājs.

Kundzes laime.

„Minna, kā tas nākas, ka es te atkritumu spainī atrodu sudraba karoti?”

„Tā ir jūsu laime, cienītā kundze!”

Draudu varā.

„Vai viņš ar varu tevi noskūpstīja?”

„Ar draudiem! Viņš teica, ka nekad vairs nemēģinās mani skūpstīt, ja es pretošos.”

ĢIMENĪTE.

„Katra reizi, kad mātei jādusmojas par bērnu, viņai nosirmo viens mats!”

„Bet, māmiņ, vecmāmiņa ir gluži sirma un tu esi viņas vienīgais bērns!”

ILLUSTRĒTS NEDĒĻAS ŽURNĀLS „LAIKMETS”. Izdevējs ARTURS FREIMANIS. Atb. redaktors EDUARDS TŪBELIS. Žurnāla „Laikmets” redakcija un apgāds atrodas Rīgā, Rich. Wagner'a (Dzirnavu) ielā 57. Tālruni: izdevējs 34692, atb. redaktors 34654, redaktors 22588, redakcija 34696, apgāds 22614. Numurs maksā 30 Rpf. Nākošais numurs iznāks 5. jūnijā.

Radiofona programmas

31. V — 6. VI GALVENAIS RAIDĪTĀJS RĪGA, RAIDĪTĀJI MADONA, KULDĪGA UN LIEPĀJA

SVĒTDIEN, 31. MAIJĀ

- 5.00 Raldījums vācu kaņavīriem.
- 6.15 Hamburgas ostas koncerts.
- 6.30 Mūzika (skaņu plates).
- 6.45 Ziņas latviešu valodā.
- 7.00 Ziņas vācu valodā.
- 7.10 Hamburgas ostas koncerts. (turpinājums).
- 8.00 Jaunu nedēļu kad sāk, lai tev allož priecīgs prāts.
- 8.45 Vingrošana bērniem.
- 9.00 Vācu meistari mūzikā un literatūrā.
- 10.00 Ziņas vācu valodā.
- 10.10 Katoļu dievkalpojums.
- 11.10 Koņa dziesmas. ACS Atpūtas un dzīvotprieka vīru koris „Dziedonis”. Dirģents H. Mednis.
- 11.30 Koncerts brīvā dabā.
- 12.15 Ziņas latviešu valodā.
- 12.30 Ziņas vācu valodā. Pēc tam: Vācu tautas koncerts.
- 14.00 Ziņas vācu valodā.
- 14.15 Nedējas politiskā raidāmāina
- 14.30 Bērniem.
- 15.00 Latviešu meistari mūzikā un literatūrā. Erna Traviņa, Arturs Priednieks-Kavara, Radiofona koris Teodora Kalniņa vadībā un skaņu plates (Ed. Virzas dzejoļi un mūzika).
- 16.00 Pēcpusdienas mūzika.
- 16.45 Ziņas latviešu valodā.
- 17.00 Ziņas vācu valodā. Pēc tam pēcpusdienas mūzika.
- 18.00 Preses apskats.
- 18.20 Latviešu brīvprātīgo kaņavīru pusstunda.
- 19.06 Mūzika (skaņu plates).
- 19.15 Ziņas no kaņalauka. Pēc tam: Mūzika.
- 19.30 Sports un mūzika.
- 20.00 Ziņas vācu valodā.
- 20.15 No operu pasaules I: Bēģšana no Seraiļa. W. A. Mozart'a operas fragmenti.
- 21.00 Ziņas latviešu valodā.
- 21.15 No operu pasaules II. Bohēma. Ainas no G. Pučīni operas.
- 22.00 Ziņas vācu valodā.
- 22.20 Deju mūzika.
- 24.00 Ziņas vācu valodā.
- 0.15 Noslēgums.

KĀTRU DARBDIENU

- 5.00 Raldījums vācu kaņavīriem.
- 6.15 Rīta vingrošana.
- 6.30 Mūzika.
- 6.45 Ziņas latviešu valodā.
- 7.00 Ziņas vācu valodā. Pēc tam rīta koncerts.
- 8.00 Rīta mūzika.
- 9.00 Ziņas vācu valodā.
- 11.30 Raldījumu pārtraukums.
- 12.15 Ziņas latviešu valodā.
- 12.30 Ziņas vācu valodā.
- 12.45 Pusdienas mūzika.
- 14.00 Ziņas vācu valodā.
- 15.00 Virspavēlniecības ziņojuma lēns atkārtojums un īsas ziņas kaņaspēkam pierakstīšanai.
- 16.45 Ziņas latviešu valodā.
- 17.00 Ziņas vācu valodā.
- 20.00 Ziņas vācu valodā.
- 21.00 Ziņas latviešu valodā.
- 22.00 Ziņas vācu valodā. Pēc tam sporta ziņas.
- 24.00 Ziņas vācu valodā.
- 0.15 Noslēgums.

PIRMDIEN, 1. JŪNIJĀ

- 8.00 Latviešu tautas dziesmas un dejas. (Vīru dubultkvartets Tēvija un skaņu plates.)
- 8.30 Mūzika.
- 11.30 Darbam un mājai.
- 14.15 Solistu koncerts. (M. Vintere, Z. Lēnerste-Blāķis (klavieres) un E. Eiche (vijole).)
- 15.30 Mūzika (skaņu plates).
- 16.00 Pēcpusdienas mūzika I. F. Vīksne, A. Kortāns, salona ansamblis Ed. Eiches vadībā, Latvijas kārtības sargu pūtēju orķestris P. Bandera vadībā un Radiofona deju kapella A. Kornēliusa vadībā.
- 17.15 Pēcpusdienas mūzika II.
- 18.00 Aktuālitātes.
- 18.30 Jautra kaņavīru stunda.
- 19.00 Priekšlasījumu cikls: Mūsu armija.
- 19.15 Solistu koncerts. (A. Pulciņa-Karpa, J. Niedra un Olafs Ilziņš.)
- 20.15 Rīga: Skaņu dzirnavas I.
- 20.15 Madona, Kuldīga, Liepāja: Sila kakt. A. Atvara raidāmluga pēc A. Dziļuma stāsta. Reģisors: Jēkabs Zaķis.
- 21.15 Skaņu dzirnavas II.
- 22.20 Klavieru mūzika: 1) Fr. Liszt's. Dantes sonāta. 2) Fr. Šopēns. Balāde f-mollā. Atskaņos A. Kuprevicius.
- 22.50 Mūzika laika kavēklis.

CETURTDIEN, 4. JŪNIJĀ

- 11.30 Darbam un mājai.
- 14.15 Latviešu mūzika un literatūra. Jānis Lejiņš (stāsti) un Radiofona koris Teodora Kalniņa vadībā; orķestra mūzika — skaņu plates. (Ād. Ersa stāsts „Kalmju Diogens” un mūzika.)
- 15.30 Mūzika (skaņu plates).
- 16.00 Pēcpusdienas mūzika I. Pūtēju kvartets A. Krisberga vadībā, salona ansamblis Eduarda Eiches vadībā un skaņu plates.
- 17.15 Pēcpusdienas mūzika II. Pūtēju orķestris Oļģerta Kreišmaņa vadībā un skaņu uzpēmumi.
- 18.00 Svētīgā vasara. Jāņa Bērziņa raidāmluga. Reģisors: Jēkabs Zaķis.
- 19.00 Mūzika (skaņu plates).
- 19.15 Ziņas no kaņalauka.
- 19.30 Mūzika (skaņu plates).
- 19.45 Preses un Radiofona politiskais apskats.
- 20.15 Ko kaņavīri labprāt klausās. Raibs vakars vācu armijai.
- 22.20 Kamermūzika. Rob. Schumann'a Sonāta d-mollā vijolei un klavierēm, Op. 121. Arnolds Klaviņš (vijole) un Austra Šillere (klav.).
- 22.55 Mūzika laika kavēklis (skaņu plates).

OTRDIEN, 2. JŪNIJĀ

- 11.30 Bērniem. Bērni dodas uz laukiem.
- 12.00 Mūzika bērniem. (V. Liepiņa-Zaķis un skaņu plates.)
- 14.15 Vācu mūzika un literatūra. (A. Miķelsons (deklamācijas), E. Kuhlberg'a (klavieres), Aina Kleinberga (klavieres) un V. Stotts. Rainer'a Maria Rilkes un Hans'a Carossa's dzejoļi un mūzika.)
- 15.30 Mūzika (skaņu plates).
- 16.00 Pēcpusdienas mūzika I. (P. Brīvkalne, Heinz's Schachner's (trompete) un kāda kaņavīru deju kapella.)
- 17.15 Pēcpusdienas mūzika II.
- 18.00 Aktuālitātes.
- 18.30 Jautra kaņavīru stunda.
- 19.15 Ziņas no kaņalauka.
- 19.30 Mūzika (skaņu plates).
- 19.45 Preses un Radiofona politiskais apskats.
- 20.15 Tautiska mūzika. (Rīgas amatn. biedrības kamerkoris A. Vintera vadībā un ACS Atpūtas un dzīvotprieka mandolīnu orķestris K. Vīksnas vadībā.)
- 21.15 Klasiska mūzika: 1) Jos. Haydn'a Simfonija D-dūrā, 2) W. A. Mozart'a Koncerts Nr. 3 Es-dūrā mežragam un orķestrim.)
- 22.20 Mūzika laika kavēklis.
- 23.30 Mūzika (skaņu plates).

PIEKTDIEN, 5. JŪNIJĀ

- 8.00 Latviešu tautas dziesmas un dejas. Vīru sekstets un skaņu plates.
- 8.30 Mūzika.
- 11.30 Darbam un mājai.
- 14.15 Bērniem. Trakie mūzikanči. Kārļa Kraujiņa raidāmluga
- Mūzika bērniem.
- 14.50 Mūzika (skaņu plates).
- 15.30 Pēcpusdienas mūzika I. (Skaņu plates.)
- 16.00 Pēcpusdienas mūzika II. M. Vintere un salona orķestris F. Diederich'a vadībā.
- 18.00 Aktuālitātes.
- 18.30 Jautra kaņavīru stunda.
- 19.00 Priekšlasījumu cikls: Mūsu aviācija.
- 19.15 Solistu koncerts. E. Druva un A. Šturms (flauta).
- 19.45 Raksti no laikrakstiem.
- 20.15 Vakara mūzika. Mūzikas dārgumi. V. Kviesis (klavieres), A. Dunkels (vijole), V. Zaķis (čello), Radiofona koris Teodora Kalniņa vadībā. Pie klavierēm: Jānis Ķepītis un Jānis Suchovs. 1) Haydn'a Trio klavierēm, vijolei un čellam; 2) Mozart'a Trio B-dūrā klavierēm, vijolei un čellam. Bez tam: Brahms'a, Schubert'a un Schumann'a koņa dziesmas.
- 21.15 Pūtēju orķestra koncerts. Latvijas droģības apģabala pūtēju orķestris.
- 22.20 Mūzika laika kavēklis.

TREŠDIEN, 3. JŪNIJĀ

- 11.30 Darbam un mājai.
- 14.15 Kad jautras melodģijas ar anekdotiem kopā vijas...
- 15.30 Mūzika (skaņu plates).
- 16.00 Pēcpusdienas mūzika I. Latvijas droģības apģabala pūtēju orķestris.
- 17.15 Pēcpusdienas mūzika II. (Skaņu plates.)
- 18.00 Aktuālitātes.
- 18.30 Jautra kaņavīru stunda.
- 19.00 Priekšlasģjumu cikls: Mūsu kaņa flote.
- 19.15 Tautiska mūzika. Ūniversitātes koris mūzikas direktora Artura Bobkoviņa vadģbā un skaņu plates.
- 20.15 Pūtģju orķestra koncerts. (Pārraidģjums no Lielā Vērmānes dārza. Kaņavģru pūtģju orķestris.)
- 21.15 Koncerts: 1) P. Grāner'a „Sansuģ flauta”. Svģta kamerorķestrim. 2) C. Dopper'a Ciaconna Gotica (skaņu plates).
- 22.20 Mūzika laika kavēklis. (M. Žeimģte, A. Mģller's (saksāfons), Karl's Eckert's ar saviem ritmiģkiem, Radiofona deju kapella A. Kornģliusa vadģbā un skaņu plates.)

SESTDIEN, 6. JŪNIJĀ

- 11.30 Darbam un mājai.
- 14.15 Nelāimes putns. T. Kalves raidāmluga pēc A. Graģa stāsta.
- 15.30 Mūzika (skaņu plates).
- 16.00 Pēcpusdienas mūzika I.
- 17.15 Pēcpusdienas mūzika II. (Pārraidģjums no Lielā Vērmānes dārza.) Latvijas kārtģbas sargu pūtģju orķestris Pģterģ Bandera vadģbā.
- 18.00 Aktuālitātes.
- 18.30 Jautra kaņavģru stunda.
- 19.15 Ziņas no kaņalauka.
- 19.30 Mūzika (skaņu plates).
- 19.45 Preses un Radiofona politiskais apskats.
- 20.15 Šovakar atkal dejas un dziesmas. P. Brģvģkalne, M. Žeimģte, Ed. Eiche (vijole), Karl's Eckert's ar saviem ritmiģkiem un Radiofona deju kapella A. Kornģliusa vadģbā.
- 22.20 Mūzika laika kavēklis. Rudy's Deutschmann's ar savu Schrammel'a kvartģtu, Salona orķestris Fritz'a Diederich'a vadģbā un skaņu plates.